

KONCEPT
Kultura

Scenariusz lekcji dla klas VII-VIII szkoły podstawowej

TROPEM „SOKOŁA”

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Zakopanem powstało w 1894 roku i było jednym z wielu polskich towarzystw powstających w tym czasie na ziemiach polskich. Polska była pod zaborami, ale Polacy czuli potrzebę organizowania się i wspólnej pracy. Oficjalnym celem „Sokoła” było organizowanie ćwiczeń gimnastycznych i uprawianie sportu. Towarzystwo propagowało higienę, aktywność fizyczną oraz zachowania prozdrowotne. Organizacja miała od początku charakter otwarty. Mogli do niej należeć wszyscy bez względu na przynależność społeczną, polityczną oraz płeć. Jednak przede wszystkim chodziło o wspólne działanie, naukę patriotyzmu i tworzenie oddolnych polskich organizacji. Nie zawsze było to bezpieczne. W zaborze austriackim można było zrzeszać się i organizować, ale w zaborze rosyjskim i pruskim było to nielegalne i groziła za to kara. Pomimo to we wszystkich zaborach powstawały i prężnie działały „Sokoły”.

Dzieje „Sokoła” w Zakopanem to historia wspólnych wypraw, sportowej rywalizacji, dobrej zabawy, ale i poświęceń oraz strat. W czasie II Wojny Światowej członkowie „Sokoła” byli aresztowani i więzieni. Niemcy konfiskowali budynki towarzystwa, niszczyli archiwa i dokumenty. Towarzystwo w 1942 roku w niejasnych okolicznościach straciło sztandar. Po wojnie, w 1947 roku, władza komunistyczna zdelegalizowała powtórnie Towarzystwo „Sokół”. Archiwa zostały utracone, a budynki przejęte. I mimo że po 1989 roku odzyskano budynki i możliwość działania, to niektóre przedmioty i dokumenty zostały na zawsze utracone.

Dlatego zapraszamy was dziś do gry w odnajdywanie wspólnie okrucich historii. Niczym detektywi będziecie śledzić i łączyć fakty i dokumenty, żeby lepiej zrozumieć czym było i czym jest Towarzystwo „Sokół”. A może odnajdziecie także ślady „Sokoła” w waszej okolicy i historii lokalnej.

Fotografie

Na początek obejrzyjcie film o Towarzystwie „Sokół”. Zwróćcie uwagę na zdjęcia, które ożywiłmy i osoby tam przedstawione. Po filmie podzielcie się na kilkusobowe grupy. Waszym zadaniem będzie uporządkować archiwum fotograficzne „Sokoła”. Połączcie fotografie z pasującymi do nich opisami wydarzeń z historii Towarzystwa „Sokół” w Zakopanem. Następnie uporządkujcie je chronologicznie. Może któreś ze zdjęć zainspiruje was, żeby wspólnie je odtworzyć w formie stopklatki. A może w archiwach waszych rodzin albo miejscowości znajdują się podobne zdjęcia. Popytajcie i poszukajcie.

**Obchody Święta 3. maja
1936 r. Pochód prowadzi
prezes Władysław
Rudnicki, po prawej
naczelnik Franciszek
Marduła.**

(zbiory TG „Sokół” w Zakopanem)

**Członkowie sekcji
gimnastycznej
przedwojennego
„Sokoła”.**

(zbiory TG „Sokół”
w Zakopanem)

**Warta honorowa TG „Sokół”
podczas odsłonięcia płyty
Niezanego Żołnierza
pod pomnikiem Władysława
Jagiełły w Zakopanem,
1925 r.**

(zbiory TG „Sokół” w Zakopanem)

**Narciarze zakopiańskiego
„Sokoła” przed „Sokolnią”.**

(zbiory TG „Sokół” w Zakopanem)

**Członkowie
„Sokoła” podczas
warty honorowej
przed gmachem
„Sokoła”
w Zakopanem.**

(zbiory TG „Sokół”
w Zakopanem)

**18.04.1909 r.
Uroczystość poświęcenia
pierwszej „Sokolni”
w Zakopanem
na zakopiańskim rynku.**

(zbiory Muzeum Tatrzańskiego)

Archiwa

Skoro już udało wam się uporządkować zdjęcia, to spróbujmy zrobić to samo z dokumentami. Przed wami „Marsz Sokółów”. Ten marsz śpiewany był przez wszystkie Towarzystwa „Sokół”, we wszystkich zaborach. Istniały nawet specjalne sokole śpiewniki.

Autorem tekstu był Jan Lama, a muzykę ułożył Wilhelm Czerwiński. Ponieważ tekst na naszym dokumencie został trochę zniszczony to waszym zadaniem jest dopisać zagubione słowa. Jeśli jest to możliwe możecie posłuchać wersji śpiewanej, dostępnej chociażby na nagraniach na YouTube. np. <http://www.youtube.com/watch?v=ku7xiBJFMq0&t=9s/> .Jeśli nie, mamy dla was małą podpowiedź pod tekstem.

MARSZ SOKOŁÓW

Ospały i _____ zgrzybiały ten świat.
na nowe on życia koleje,
z wygodnej _____ nie dźwiga się rad;
i duch i _____ w nim mdleje.

Hej, bracia Sokoły, _____ mu sił,
By ruchu zapragnął, by powstał i _____ !

Z niemocy ciemności i ciało i _____
na próżno się _____ i łamie.
Tam tylko potężnym i _____ jest duch,
gdzie wola _____ ma ramię.

Hej bracia, kto ptakiem przelecieć chce
_____,
niech skrzydła _____ od młodych ma lat!

Więc _____ ochoczo w daleki ten lot
sposobić nam _____ i ducha.
Nie złamie nas _____ , nie strwoży nas
_____,
gdy woli siła _____ .

TEKST ORYGINALNY

Ospały i **gnuśny** zgrzybiały ten świat
na nowe on życia koleje,
z wygodnej **pościeli** nie dźwiga się rad;
i duch i **ciało** w nim mdleje.

Hej, bracia Sokoły, **dodajcie** mu sił,
By ruchu zapragnął, by powstał i **żył!**

Z niemocy ciemności i ciało i **duch**

na próżno się **dźwiga** i łamie.
Tam tylko potężnym i **twórczym** jest duch,
gdzie wola **silne** ma ramię.

Hej bracia, kto ptakiem przelecieć chce **świat**,
niech **skrzydła** sokole od młodych ma lat!

Więc **razem** ochocz w daleki ten lot
sposobić nam **skrzydła** i ducha.
Nie złamie nas **burza**, nie strwoży nas **grzmot**,
gdy woli siła **posłucha**

Podpowiedź: Gnuśny, pościeli, ciało, dodajcie, żył, duch, dźwiga, twórczym, silne, razem, skrzydła, burza, grzmot, posłucha, świat, sokole.

Sztandar

W 1905 roku Towarzystwo Gimnastyczne w Zakopanem zdobyło swój pierwszy sztandar. Odbyła się uroczystość poświęcenia sztandaru w Zakopanem. Przybyło 200 gości, przez Zakopane przeszedł uroczysty pochód i odbyły się wspólne ćwiczenia i pokazy gimnastyczne. Niestety w czasie II Wojny Światowej w nieznanych okolicznościach sztandar zaginął. Możemy odtworzyć tylko jego wygląd z opisów i nielicznych fotografii.

Sztandar wykonany był w zakładzie sztuki hafciarskiej Chlebowskiej w Krakowie. Na jednej stronie sztandaru widniał obraz Matki Boskiej Częstochowskiej, a na drugiej szary sokół. Symbolem całego ruchu był sokół w locie trzymający sztangę do ćwiczeń. W okresie zaborów, sokół zastępował symbol zakazany przez zaborców: Orła Białego. Oprócz tego na szarfach o barwach narodowych znajdowały się napisy: „Jednością silni” i „Polskie Towarzystwo Gimnastyczne Sokół w Zakopanem”.

Spróbujcie w grupach odtworzyć wygląd sztandaru. Nie chodzi w tym zadaniu o dokładny rysunek, ale o schematyczne umieszczenie różnych symboli i słów, które powinny się na nim znaleźć. Może macie też jakiś pomysł co jeszcze na sztandarze można by umieścić. Wdzieliście może inne sztandary np. szkoły lub jakiejs organizacji i któreś elementy chcielibyście przenieść do swojego projektu. A może któregoś dnia, jak prawdziwi detektywi, odnajdziecie sztandar „Sokoła” z Zakopanego i dzięki temu zadaniu od razu go rozpoznacie.

5. Na afiszu

Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół” w Zakopanem organizowało uroczystości patriotyczne i kulturalne, prowadziło kino i bibliotekę, organizowało ćwiczenia gimnastyczne i zawody sportowe. Obecnie „Sokół” organizuje podobne wydarzenia i uroczystości np. słynny Zakopiański Weekend Biegowy z Sokołem. Dowiedzieć się o tym można z internetu, telewizji lub radia. Ale kiedyś ludzie dowiadawali się o takich wydarzeniach z afiszy. Afisz to taki rodzaj plakatu, rozwieszanego w mieście na słupach i tablicach. Afisz różni się od plakatu tym, że ważniejszy jest w nim tekst niż obraz. Niestety wiele afiszów z Zakopanego zaginęło podczas wojny i wydarzeń powojennych, więc tylko domyślać się można co na nich się znajdowało. Poniżej możecie zobaczyć jedno z nielicznych zachowanych. Ale możecie też zajrzeć do afiszy zebranych w Aneksie z innych miejsc gdzie działał „Sokół”.

Przyjrzyjcie się kilku afiszom i wypiszcie wydarzenia i działania, które waszym zdaniem mogły się odbywać w Zakopanem przed wojną. Możecie nawet na próbę stworzyć własny afisz. Spróbujcie odtworzyć ich styl, litery i tekst. Zastanówcie się wspólnie czy takie wydarzenie byłoby dzisiaj interesujące dla ludzi. Może sami chcielibyście stworzyć takie wydarzenie dla innych albo wziąć w nim udział. Czego byście potrzebowali żeby takie wydarzenie się udało. Porozmawiajcie chwilę o tym.

14/5-1932a A2
2097
TOWARZYSTWO GIMNASTYCZNE „SOKÓŁ”

w Szczepieszynie

w niedzielę, dnia 2-go października 1932 roku

NA BOISKU WŁASNE

urządza

FESTYN SOKOLI Z LOTERJĄ FANTOWĄ

oraz POPISY GIMNASTYCZNE

Do wygrania wielka ilość wartościowych fantów.

Wejście dla dorosłych 20 groszy, dla dzieci 10 groszy.

W czasie loterii przygrywać będzie orkiestra.

CENA LOSU 50 GROSZY.

CENA LOSU 50 GROSZY.

505.20 25.2.32 Druk. Drukarnia Powszechna w Łodzi.

Nakładca: T-wo Gim. „Sokół” w Szczepieszynie.

Staraniem Towarzystwa Gimnastycznego „SOKÓŁ” w Zamościu

przy współudziale

GARNIZONU ZAMOŚĆ

odbędą się

w NIEDZIELĘ, dnia 15-go maja 1927 roku

WIELKIE

IGRZYSKA SPORTOWE

na placu sportowym w PARKU MIEJSKIM

ORAZ

LOTERJA FANTOWA

PROGRAM IGRZYSK:

- 1) Ćwiczenia wolne w takt muzyki. 2) Walka na bagnety. 3) Zawody lekkoatletyczne o nagrody: bieg 100 mtr., bieg z płótkami, skok o tyczce, skok w wyż, rzut oszczepem, rzut dyskiem. 4) Match bokserski: walka rozstrzygająca. 5) Ćwiczenia na przyrządach. 5) Piramidy. 7) Strzelanie konkursowe.

W czasie igrzysk przygrywać będzie orkiestra wojskowa 9 p. p. Leg.

Początek o godzinie 2.30 po południu.

Na loterii fantowej są do wygrania:

KOŃ, barany, cielaki, prosiaki, kaczki, indyki, kury, króliki, gołębie, pługi, obsypniki, kuchnia kaflowa, obrazy olejne, 3 q. drzewa bukowego, węgiel, cukier, mąka pszenna, mydła, perfumy, meble gięte, artykuły spożywcze i wiele, wiele innych cennych rzeczy.

W razie niepogody igrzyska i loteria odbędą się w następną Niedzielę.

Drukarnia Braci Hernbatów, Zamość.

Polskie Towarzystwo Gimnast. „SOKÓŁ” w Radomiu

urządza

W NIEDZIELE DNIA 5 GRUDNIA 1926 R. O GODZ. 4 PO POŁUDNIU

W SALI „SOKOŁA” W RADOMIU-RYNEK 12

(Wejście od ulicy Wałowej)

ZABAWĘ DLA DZİATWY

NA KTÓRĄ PRZYBĘDZIE W OTOCZENIU ANIOŁKÓW

ŚW. MIKOŁAJ

i rozda wszystkim milusińskim BEZPŁATNIE torebki z podarkami, a starszym różgi.

W PROGRAMIE ZABAWY:

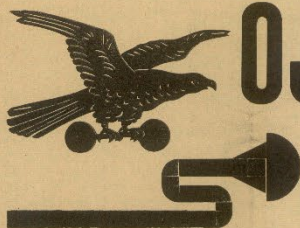
DZIECIĘCE KOROWODY, WYBRANIE KRÓLA I KRÓLOWEJ,
KONCERT MUZYKI WOJSKOWEJ 72 P. P. i t. d.

BILET WEJŚCIA: dla dziatwy 50 gr., dla dorosłych 1 zł.

UWAGA!

Poza podarkami, które będzie rozdawał bezpłatnie Św. Mikołaj,—przy kasie w dniu Zabawy można składać podarki IMIENNIE ADRESOWANE, które zainteresowane Osoby chciałyby wręczyć dzieciom za pośrednictwem Św. Mikołaja.

Drak & Konechnski — Radom. 7129-542-55.

OJCZYŹNIE CZOŁEM! WROGOWI SZPONEM!

Minęło zaledwie dwadzieścia lat od rocznicy zwycięstwa sprawiedliwości dziejowej nad zachłannością germanizmu.

Przed 20 laty narody słowiańskie zostały wyzwolone z pod supremacji niemieckiej a między nimi Naród polski po długiej niewoli odzyskał utraconą niepodległość.

Napór germanizmu na narody słowiańskie datuje się od 1.000 lat, a wyrazem tego są wypadki ostatnich tygodni i dni

Potępiając beczelne propozycje niemieckie w stosunku do Polski w celu zamanifestowania, że

jestemy SILNI ZWARCI i GOTOWI

zwołujemy na dzień 21 maja b.r. wszystkie gniazda powiatu chrzanowskiego i zapraszamy wszystkie polskie Organizacje m. Jaworzna, jak i P.T. Publiczność do wzięcia udziału w popisach gimnastycznych.

Zarząd.

Towarzystwo Gimnastyczne „SOKÓŁ” w Jaworznie

urządza w dniu 21 maja b.r.

WIELKI POPIS GIMNASTYCZNY Z FESTYNYM

przy udziale wszystkich gniazd podokręgu chrzanowskiego, na który P.T. Publiczność uprzejmie zapraszamy.

PROGRAM:

RANO

1. Godz. 8-ma Nabożeństwo,
2. „ 9-10 Defilado Sokołów,
3. „ 9-30 Próby ćwiczeń,

POPOŁUDNIU

- Ćwiczenia druhen i druhow w nast. porządku:
1. Godz. 15-30 Ćwiczenia wolne druhen
 2. „ „ lancami druhow
 3. „ „ wywijadłami (druhen)
 4. „ „ wolne druhow
 5. Piramidy na drabinkach
 6. Piramidy wolne
 7. Ćwiczenia na przyrządach (koń, poręcze, drążek)
 8. Godz. 19- Zabawa na sali.

Wstęp na popis gimnastyczny 50 gr. Młodzież 20 gr. Wstęp na zabawę 1 zł. Bufet we własnym Zarządzie

Dochód przeznaczony na W.F.

KOMITET.

ŻYWIEC Sala Sokoła

W Niedzielę 2-go Kwietnia 1916 r., odbędzie się

WIECZÓR HUMORU

ze współudziałem pp.:

HALINY BILIŃSKIEJ **BRONISŁAWY KRAJEWSKIEJ**
artystki Teatrów Warszawskich, primadonny operetki,

ADOLFINY ZIMAJER

znakomitej artystki,

Ludwika CZARNOWSKIEGO **Adama RAPACKIEGO**
reżysera Teatru Poznańskiego, (akompanjament).

PROGRAM:

Część pierwsza:

Humor dawny: satyry i bajki
Rodocia i Krasickiego

p. Czarnowski.

Na śniegu. Karłowicz
Kochaj mnie. Chopin

p. Krajewska.

Z teki pensjonarki

p. Bilińska.

Piosenki W. Rapackiego:
Cztery temperamenty miłości
Kapela idzie
Mania

p. Zimajer.

Część druga:

Koedukacja. Zaleski

p. Bilińska.

Sprawozdanie z odczytu El

Leci piosenka. Friedman

p. Krajewska.

Piosenki ludowe. Szopski

Humor współczesny:

Utwory Boy'a. Modrzewskiego.

p. Czarnowski.

Przysłowia: Katalog kolegarni.

Kinematograf bez płótna

Laleczka.

Pójdź, ach pójdź mój chłopusiu

p. Zimajer.

Spiewka o tańcu taty

Jasio i Kasia

Początek o godzinie w pół do 8-mej.

BILETY: Krzesła po 4, 3, 2, 1 K 50 h. i 1 K, łóża po 10 K nabyć można w cukierni W-go P. Dyczkowskiego.

Kraczkowski Drobnych Nakładów w Krakowie, Kierownik B.

TOWARZYSTWO GIMNASTYCZNE „SOKÓŁ”

W ŚRODĘ DNIA 27 GRUDNIA 1922 ROKU
W SALI KOLEJOWEJ RYNEK 12

URZĄDZA

Nadzwyczajną Zabawę dla MŁODZIEŻY

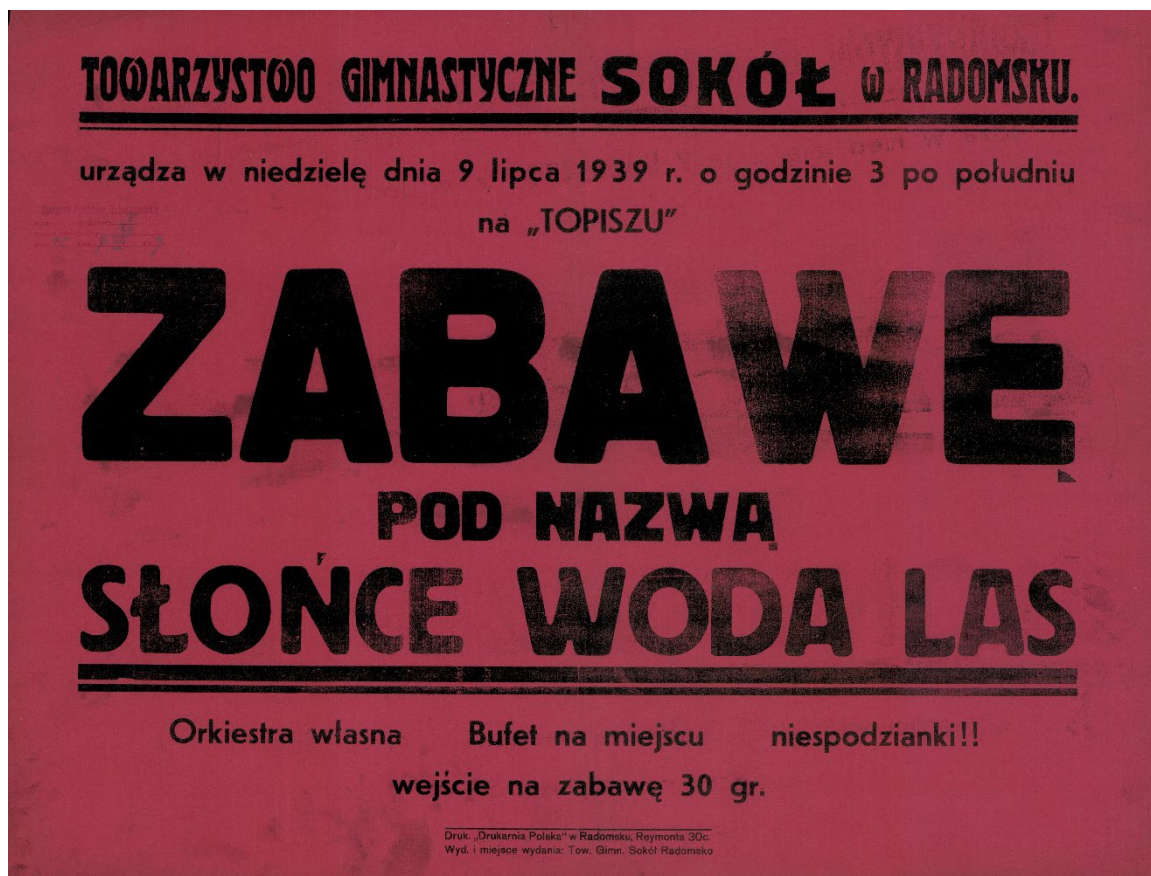
CHOINKA

PROGRAM:

1. SŁOWO WSTĘPNE	4. ĆWICZENIA GIMNASTYCZNE
2. DUET (skrzypce)	5. ORKIESTRA SOKOŁA
3. MONOLOGI	6. GRY TOWARZYSKIE.

SALA OGRZANA. ■ CENY WEJŚĆ: dla młodzieży 500 mk., dla dorosłych 1000 mk. ■ SZATNIA OBOWIĄZKOWA.

Początek o godzinie 6 wieczorem. ■ WEJŚCIE OD RYNKU. ■

Zakończenie

Bardzo wam dziękujemy za waszą detektywistyczną pracę. Mamy nadzieję, że dobrze się bawiliście, ale też zdobyliście wiedzę na temat Towarzystwa Gimnastycznego „Sokół” w Zakopanem.

A chodzenie tropem „Sokoła” zainspirowała was do własnych przemyśleń. Może nawet stworzycie coś w waszej szkole lub okolicy na wzór działań „Sokoła”: turniej piłkarski albo wystawę na jakąś ważną rocznicę. Niech sokoli duch będzie z wami!

